

สรุปการสัมมนา

“นโยบายและยุทธศาสตร์การคลังการลงทุนของประเทศไทย”

สำนักงานยุทธศาสตร์การคลังระหว่างประเทศ ร่วมกับ สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง

ณ โรงแรมโซฟิเทล เซ็นทรัล ลาดพร้าว กรุงเทพฯ

วันพฤหัสบดีที่ 31 สิงหาคม 2549

ประธานในพิธี ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี กล่าวเปิดการสัมมนา ได้เน้นถึงความสำคัญของการสร้างกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การคลังและการลงทุนของไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกที่มีมากขึ้น โดยกล่าวถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์การคลังการลงทุนระหว่างประเทศว่า เพื่อให้เศรษฐกิจไทยสามารถปรับตัวตามกระแสเศรษฐกิจโลกและความจำเป็นภายในประเทศ โดยยุทธศาสตร์นี้เป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ของชาติที่ทำให้ชาติมีความมั่นคง ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์การคลังและการลงทุนต้องช่วยให้นักในชาติมีฐานะและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความมั่นคงในการดำรงชีพ ขณะเดียวกัน ชาติต้องมีเอกลักษณ์ของความเป็นชาติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณามีสามส่วน ได้แก่ ส่วนแรกการเปลี่ยนแปลงในกระแสเศรษฐกิจและการเมืองโลก ได้แก่ (1) คู่ค้าและคู่แข่งที่มีมากขึ้นและหลากหลาย (2) การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างราคาและต้นทุนของสินค้าที่สำคัญที่มาจาก Demand Shock เนื่องจากราคาน้ำมันและราคาวัตถุดิบที่สูงขึ้น และ Supply Shock เนื่องจากสินค้าอุปโภค/บริโภคในตลาดทำให้ราคาลดลง (3) พัฒนาการด้านเทคโนโลยีการผลิตและ ICT ที่ผนวกเข้ากับนโยบายการคลังของประเทศต่างๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตสินค้าและบริการเกิด Network Economy ซึ่งไทยจะเข้าสู่ Network นี้ได้อย่างไร (4) การขยายตัวของเงินทุน (Finance Capital) ทำให้มีความต้องการลงทุนที่หลากหลาย และ (5) ความขัดแย้งระหว่างชาติตะวันตกกับมุสลิมที่มีความเกลียดแค้นทำให้มีการแบ่งกลุ่มกันขึ้น

ส่วนที่สองในเรื่องส่วนความจำเป็นในประเทศ ยุทธศาสตร์ต้องช่วยตอบโจทย์การเพิ่มขึ้นของรายได้และการมีงานทำ การสร้างโอกาสการประกอบอาชีพให้คนไทยที่มีความสามารถแข่งขันได้ การเพิ่มประสิทธิภาพความมั่นคง และความเท่าเทียมกัน รวมทั้งต้องเกื้อหนุน Human Security ที่เท่าเทียมกัน ในส่วนสุดท้าย ภาคส่วนที่สำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์คือภาคเอกชน ที่ต้องสามารถขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่วนใหญ่ได้เอง โดยมีภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุน

ดร. พิษณุ นิตยธรรม หัวหน้าทีมวิจัยโครงการ “นโยบายและยุทธศาสตร์การคลังการลงทุนของประเทศไทย” สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (สวค.) สรุปกรอบนโยบายการคลังและการลงทุนของไทยตามที่ทีมวิจัยได้ศึกษาโดยเริ่มจาก

โลกาภิวัตน์: หลังสหภาพโซเวียตล่มสลายในปี 1991 ทำให้โลกาภิวัตน์ในปัจจุบันที่โลกทั้งโลกเป็นระบบเศรษฐกิจตลาดโดยสิ้นเชิงโดยที่ไม่มีใครหรือประเทศใดในโลกด้านทานหรือหลีกเลี่ยงได้ โดยพลังขับเคลื่อนโลกาภิวัตน์ที่สำคัญมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการทำธุรกรรมทั้งปวง โดยเฉพาะด้านการค้าและการเงินระหว่างประเทศผ่านระบบเครือข่าย (Network) ที่เป็น Regional/Global Production Networks (R/GPN) และ Regional/Global Value Chain (R/GVC) โดยมีบริษัทข้ามชาติเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อน นอกจากนี้ ปัจจัยด้านพลังงานโดยเฉพาะน้ำมันมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าปัจจัยอื่นๆ ในการขับเคลื่อนโลกาภิวัตน์ อย่างไรก็ตาม ทิศทางกระแสโลกาภิวัตน์ในระยะยาวหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเผชิญกับ Supply Shock ในด้านพลังงาน (น้ำมัน) และสินค้าปฐมภูมิ จากข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างการผลิต การเมืองระหว่างประเทศ และปัจจัยด้านการแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ และ Demand Shock จากความต้องการที่สูงขึ้น โดยในระยะสั้น กระแสโลกาภิวัตน์อาจสะดุด/ถูกขัดจังหวะจากสถานการณ์การก่อการร้าย โรคระบาด และความไม่สมดุลของเศรษฐกิจสหรัฐกับประเทศในเอเชีย โดยเฉพาะจีน ที่สหรัฐขาดดุลการค้าจำนวนมากอย่างต่อเนื่อง

ผู้ขับเคลื่อนโลกาภิวัตน์/เศรษฐกิจโลกที่ต้องเฝ้าจับตามองเป็นพิเศษ คือ สหรัฐฯ จีน อินเดีย และรัสเซีย ซึ่งไม่อาจหลอมรวมให้เป็นทุนนิยมเนื้อเดียวกันได้ อีกทั้งบทบาทของแอฟริกาใต้ และบราซิลในระยะถัดไป ดังนั้น การปรับตัวของประเทศไทยในกระแสโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องเกาะติดภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ และการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศ/กลุ่มประเทศที่กล่าวถึงข้างต้น

ทบทวนนโยบายในอดีต: ในอดีตไม่ได้มีการกำหนดนโยบายการค้าการลงทุนของไทยที่เป็นยุทธศาสตร์ แม้ว่าในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้มีกรอบนโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าในแผนฯ 1-2 และกรอบนโยบายการส่งเสริมการส่งออก และการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนฯ 3 เป็นต้นมาจนถึงแผนฯ 9 ในปัจจุบัน แต่พบว่า เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาแต่ละฉบับมุ่งเน้นและเร่งรัดการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยอาศัยการขยายตัวการส่งออกและการลงทุนเป็นสำคัญ ส่งผลให้การเติบโตของเศรษฐกิจไทยเป็นไปตามคลื่น/กระแสที่มาจากภายนอกประเทศเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ กรอบนโยบายการค้าการลงทุนเท่าที่ปรากฏในอดีตเป็นแบบแยกส่วน (Piecemeal) ที่ขาดการดำเนินนโยบายในเชิงบูรณาการ ทำให้ไม่เกิดการปรับตัวด้านโครงสร้างอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง

นัยข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: 1) จัดทำยุทธศาสตร์เชิงรุกโดยมุ่งเน้นไปที่ Core Competencies และประเทศคู่ค้าที่มีศักยภาพของไทย ขณะเดียวกันก็มียุทธศาสตร์เชิงรับในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้ได้รับผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าการลงทุน 2) จัดทำยุทธศาสตร์ที่หลอมรวมมาตรการการค้าและการลงทุนเข้าด้วยกัน โดยไม่มีการแยกส่วน (การส่งออก การนำเข้า และการลงทุน) โดยต้องมีการทบทวนบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีการทำงานในเชิงบูรณาการครบ

วงจรมากขึ้น 3) ทบทวนและเร่งรัดนโยบายการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะความพร้อมด้าน Capability Building

นัยเชิงนโยบายต่อประเทศคู่ค้าในอนาคต: หากการเติบโตของการส่งออกและนำเข้าสินค้าของไทยในช่วง 3-5 ปี นับจากปี 2005 ยังมีแนวโน้มและทิศทางใกล้เคียงกับอัตราการเติบโตในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เป็นที่แน่ชัดแล้วว่า คุณค่าที่ไทยเกินดุลจากกลุ่ม NAFTA EU และ อาเซียน จะมีแนวโน้มลดลงและไม่เพียงพอที่จะชดเชยดุลการค้าที่ไทยขาดดุลกับญี่ปุ่น ตะวันออกกลาง และกลุ่ม BRIC จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทบทวนยุทธศาสตร์การค้าอย่างเป็นระบบให้เหมาะสมกับลักษณะและสถานภาพของแต่ละตลาด/ภูมิภาคมากขึ้นในกลุ่มประเทศเหล่านี้ รวมถึงกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน และกลุ่มที่มีศักยภาพอื่นๆ โดยเฉพาะการใช้ Regional Hubs ที่กระทรวงพาณิชย์ได้จัดตั้งให้เป็นประโยชน์ในการชี้ช่องทางทางการรุกและรับในตลาดดังกล่าวที่เป็นตัวแปรสำคัญยิ่งต่อฐานะการค้าของไทยในอนาคต

นัยเชิงนโยบายที่มีต่อทิศทางการลงทุน: ต้องปรับบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนให้หลอมรวมเข้ากับการค้าให้อยู่ในชายคาเดียวกัน รวมทั้งปฏิรูปโครงสร้างทางสถาบัน (Institutional Reform) ให้สอดคล้องกับภารกิจใหม่ ตัวเลขนำเข้าและส่งออกไม่ได้สะท้อนสภาพข้อเท็จจริงมากนักในปัจจุบัน เนื่องจากการค้าการลงทุนในปัจจุบันเป็นระบบ Global Production Network/ Global Value Chain และมีการทำ Transfer Pricing ระหว่างบริษัทในเครือข้าม MNCs นอกจากนี้ ยังควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมนักลงทุนไทยไปลงทุนในต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นต้นคือ ประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา และเวียดนาม

นัยเชิงนโยบายต่อการเปิดตลาดสินค้าเกษตร: เน้นนโยบายการค้าการลงทุนที่มุ่งให้ความสำคัญกับคุณภาพและการจัดทำมาตรฐานสินค้า (Standardization) เป็นสำคัญ และเนื่องจากยังมีสินค้าเกษตร 23 รายการที่ไทยยังคงให้ความคุ้มครองภายใต้กรอบ WTO และในที่สุดก็ต้องมีการลด/เลิกการให้การคุ้มครองนั้น จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการปรับโครงสร้างการผลิตโดยเร็ว ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับสินค้าเกษตร/อาหารของไทย และเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรองในสาขาอื่นๆ ต่อไปในเวทีการค้าโลก

นัยเชิงนโยบายต่อการเปิดตลาดสินค้าอุตสาหกรรม: กลุ่มที่ยังมีศักยภาพได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ แต่เนื่องจากสินค้าในกลุ่มนี้เป็นสินค้าที่ต้องแข่งขันด้วยค่าแรงและต้นทุนที่ต่ำ ซึ่งผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ในขั้นรับจ้างผลิต จึงต้องพิจารณาในประเด็นการปรับปรุงประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตเพื่อให้สามารถยกระดับตนเองเข้าไปอยู่ในห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain) ส่วนสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีปานกลาง-สูง เป็นสินค้าที่ยังพอมีสักยภาพ แต่ จำต้องพึ่ง FDI เช่น รถยนต์ และอิเล็กทรอนิกส์ จึงควรมีการทบทวนบทบาทในการส่งเสริมการลงทุนในเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการยกระดับมาตรฐานแรงงานให้สูงขึ้นเป็นลำดับและอย่างต่อเนื่อง ส่วนสินค้าในกลุ่มที่ไม่มีศักยภาพได้แก่ สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีต่ำ-ปานกลาง ก็

เนื่องมาจากต้องพึ่งพิงการนำเข้าสูงและไทยไม่มีวัตถุดิบในประเทศ เช่น น้ำมัน และอุตสาหกรรมพื้นฐาน อาทิ เหล็กและเหล็กกล้า จึงควรมีการใช้ประโยชน์จากการทำ FTAs และความร่วมมือกับประเทศที่เป็นแหล่งวัตถุดิบที่รวมถึงการไปลงทุนทำการผลิตในต่างประเทศที่สามารถดำเนินการได้ เป็นเครือข่ายการผลิต (Regional/Global Production Network) เพื่อกระจายความเสี่ยง ส่วนสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีสูง ซึ่งต้องมึนวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดเวลา ไทยถูกกดดันด้วยมาตรการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Right: IPR Protection) มากขึ้นจากประเทศที่พัฒนาแล้ว สินค้ากลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องกำหนดระบบ IPR ของไทยให้มีความยืดหยุ่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอด IPR ของไทยให้เข้มแข็งได้ ซึ่งจำเป็นต้องเสริมสร้างสมรรถนะ (Capability Building) ทั้งด้านความพร้อมของบุคลากร เทคโนโลยี และปัจจัยสนับสนุนต่างๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรองรับการวิจัยและพัฒนาต่อยอด ส่วนภาคบริการนั้น เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าไทยมีความโดดเด่นเรื่องการท่องเที่ยว กระทรวงพาณิชย์จึงน่าจะมึบทบาทหลักในการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคในธุรกิจการท่องเที่ยวได้ นอกจากนี้ อาจจะมีบทบาทกรมส่งเสริมการค้าส่งออกด้วยการผนวกการขยายแหล่งท่องเที่ยวไทยไปกับสินค้า

จากการพิจารณาบทวนสถานะ/ตำแหน่งของไทยในเวทีโลก มีนัยสำคัญที่เห็นควรปรับนโยบายและยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์การค้า: ต้องแข่งขันสู่เบื้องบน (Race to the Top) โดยมุ่งเน้นไปที่การสร้างคุณภาพและมาตรฐานสินค้าและบริการให้สูงขึ้น เป็นที่ยอมรับในระดับสากลในสินค้าที่ไทยมีศักยภาพ เช่น ข้าว ไข่ กุ้ง ยางพารา เป็นต้น และในทางกลับกันยังเป็นมาตรการที่จัดอยู่ในข่ายกีดกันทางการค้าที่มีใช้ภาษี (Non Tariff Barriers: NTBs) ซึ่งประเทศพัฒนาแล้วมักจะใช้มาตรการดังกล่าวนี้ ซึ่งครอบคลุมถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (IPR) และมาตรฐานสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้า

ภายใต้กรอบการเจรจาในระดับพหุภาคี หรือ WTO ในประเด็น NTBs นั้น มาตรการ AD/CVD มาตรการ Safeguard และแหล่งกำเนิดสินค้า (RoO) เป็นมาตรการทั่วไปที่ใช้กับประเทศสมาชิก WTO ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันสู่เบื้องล่างเพื่อปกป้องภาคการผลิตที่มีความอ่อนไหวสูง ทั้งๆที่ไม่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในระยะยาว นอกจากนี้ ในกรอบการค้าระดับภูมิภาค ไทยจำเป็นต้องทำความเข้าใจในสาระสำคัญของกฎกติกาการค้าการลงทุนใหม่ๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการปรับตัวได้ทันการณ์ และรวมตัวกับประเทศกำลังพัฒนาให้มีอำนาจต่อรองในกฎกติกาที่ต้องเจรจาในรอบต่อไป

ในส่วนของมาตรการด้านอุปสรรคทางเทคนิค (Technical Barriers to Trade: TBT) และมาตรการด้านสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Sanitary and Phytosanitary Measures: SPS) รวมถึงพิธีการศุลกากรต่างๆ ไทยมีช่องทางในการกำหนดยุทธศาสตร์เชิงรุกได้ เนื่องจากมีการเปิดช่องไว้ว่าการกำหนด TBT ของแต่ละประเทศสมาชิกที่ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคที่ไม่จำเป็น ยึดถือหลัก National

Treatment และมี การแจ้งการออก/เปลี่ยน TBT สามารถกระทำได้ภายใต้กรอบ WTO ในขณะที่ การค้าภายใต้กรอบทวิภาคีและความร่วมมือในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน (อินโดจีน สามเหลี่ยม เศรษฐกิจ สีเหลี่ยมเศรษฐกิจ และการค้าชายแดน) ไทยน่าจะสามารถเจรจาต่อรองและกำหนดกรอบ ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ได้ โดยประเด็นสำคัญของยุทธศาสตร์เชิงรุกได้แก่ การมุ่งเน้นให้มีการ กำหนดมาตรฐาน หรือมีกระบวนการสร้างมาตรฐานให้กับสินค้าไทย ซึ่งนอกเหนือจากจะเป็นการ กลุ่มครองผู้บริโภคสินค้าไทยในประเทศแล้ว ยังมีส่วนยกระดับสินค้าไทยสู่มาตรฐานสากล

กระทรวงพาณิชย์สามารถเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนการสร้างมาตรฐานใหม่ๆ ร่วมกับ ภาคเอกชน และเป็นแกนกลางในการเจรจาต่อรอง และกำหนดกรอบความร่วมมือกับประเทศต่างๆ พิจารณาจัดทำ MRA (Mutual Recognition Agreement) รวมถึงการพิจารณาช่องทางในการ ผสมผสานทรัพยากรของไทยและประเทศเพื่อนบ้านให้เกิดประสิทธิภาพในการแข่งขันโดยรวม (Collective Efficiency) ตลอดจนการผลักดันให้มีการบังคับใช้ IPR ในสินค้าที่ไทยมีความสามารถ สูง เช่น ข้าวหอมมะลิ หรือสินค้าที่สามารถแปรรูปให้มีลักษณะเฉพาะ เช่น สูตรต้มยำกุ้ง รวมทั้งการ ประสานความร่วมมือด้านศุลกากร เป็นต้น

ยุทธศาสตร์การลงทุน: ต้องมีการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (In-Out) ได้แก่ การย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและลดต้นทุน การผลิตสินค้า โดยมีการกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมแปรรูปไม้ และซีเมนต์และวัสดุก่อสร้าง รวมถึงอุตสาหกรรมที่เน้นแรงงานที่ไม่มีฝีมือ เช่น สิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม และเสื้อผ้าสำเร็จรูป ขณะเดียวกันต้องมีการปรับ/ทบทวนบทบาทของ BOI ให้มีความยืดหยุ่นสอดคล้องกับพลวัตของโลกได้มากขึ้น ในอีกด้านหนึ่งก็ต้องมุ่งเน้นการเสริมสร้าง สมรรถนะการแข่งขันในด้านการพัฒนาเทคโนโลยี การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน โดยมีข้อเสนอยุทธศาสตร์ได้แก่ ยุทธศาสตร์การลงทุนโดยตรงในต่างประเทศ (In-Out) และยุทธศาสตร์การลงทุนจากต่างประเทศ (Out-In)

ในช่วงที่ผ่านมา การกำหนดนโยบายการค้าการลงทุนไม่ได้มุ่งเน้นไปที่สินค้าเกษตร อุตสาหกรรม และบริการใด เพื่อช่วงชิงความเป็นเลิศเป็นกรณีพิเศษและให้เกิดความต่อเนื่อง แต่เป็น การส่งเสริมการค้าการลงทุนโดยทั่วไป ในการศึกษา สวค. จึงได้นำเสนอกรณีศึกษาที่เป็นทางเลือก เชิงนโยบายว่า ไทยควรมุ่งส่งเสริมและเน้นไปที่สินค้าที่มีความเป็นไทย และที่เชื่อมต่อเข้ากับความ เป็นโลกาภิวัตน์ได้ (Globalness) หรือ Global Reach-Local Link ซึ่งน่าจะเป็นสินค้าที่มีศักยภาพ หรือเป็นความสามารถหลัก (Core Competencies) ของไทย ได้แก่ อาหาร ท่องเที่ยว โดยมีโลจิสติกส์ เป็นแกนหลักของกิจกรรมที่สำคัญๆ ที่จะผลักดันให้สินค้าบริการเหล่านี้มีความเชื่อมโยงและนำไปสู่ การพัฒนาการค้าการลงทุนที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อนึ่ง กิจกรรมภายใน Core Competencies ผู้ประกอบการไทยคงไม่ได้เก่งกาจไปทั้งหมด ส่วนใดที่เห็นว่าทำแล้วไม่คุ้มค่าก็ควรจะ Outsourcing

ซึ่งจะเป็น Onshore หรือ Offshore ก็แล้วแต่ความเหมาะสม แต่ไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานในส่วนของ Logistics ได้

ทั้งนี้ เพื่อให้ Core Competencies ที่นำเสนอข้างต้นมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินกิจกรรมร่วมกันในลักษณะที่เป็นเครือข่ายทั้งใน แนวตั้ง (Vertical) และแนวนอน (Horizontal) ที่เป็น Cluster Development โดยรูปแบบที่เป็น ทางเลือกนี้มี 4 รูปแบบ คือ (1) MNCs + Local SMEs (2) Thai MNCs & SMEs (3) Thai SOEs & SMEs และ (4) การรวมตัวกันของ Thai SMLs โดยแต่ละรูปแบบต้องเลือกนำมาประยุกต์ใช้ให้ สอดรับกับสภาพและข้อจำกัดของสินค้าและบริการนั้นๆ และทั้ง 4 รูปแบบมีความเชื่อมโยงกันเมื่อ พิจารณาถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศ

คุณมังกร ธนาสารศิลป์ สถาปนิกอาวุโสแห่งประเทศไทย กล่าวว่าตามที่ ดร.พิชญ์ ได้นำเสนอไป นั้น เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ต้องมียุทธศาสตร์ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ ต้องมีการร่วมมือกันระหว่าง ภาครัฐและภาคเอกชนเฉพาะจุด ซึ่งปัจจุบันการแยกส่วนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนทำให้ ผู้ประกอบการดำเนินการได้ไม่สะดวก

การวิเคราะห์ตลาดมีความครอบคลุมดี ประเด็น Thainess เห็นด้วย และกล่าวว่า Nation State ต้องมีความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรม เช่น ประเทศญี่ปุ่นมี style ความนิยมชมชอบของตัวเองที่ ชัดเจน ประเทศไทยเองก็ควรต้องมีการปลูกเร้าเรื่อง Thainess ต้องทำให้คนไทยชื่นชมความเป็น ไทย หันมาใช้ของไทย และต่างชาติใช้ของไทยด้วย จึงจะ globalize ได้

ด้านสินค้าเกษตร: เห็นว่า สินค้าเกษตรของไทยที่มีโอกาสแข่งขันในตลาดได้มาก ได้แก่ สินค้าที่เราสามารถผลิตเองได้มาก เช่น ข้าว ยางพารา กุ้ง และมันสำปะหลัง เป็นสินค้าที่เราผลิตได้ เองด้วยต้นทุนที่ต่ำ ฉะนั้นจึงสามารถพัฒนากระบวนการผลิต (Process) สร้าง Value Added ได้ แต่มี ประเด็นเรื่องคุณภาพที่เราต้องช่วยกันกำหนดและต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สินค้าเกษตรของไทยที่มีโอกาสแข่งขันในตลาดได้ต่ำ เช่น หอม กระเทียม ปอ สินค้าเหล่านี้ ไทยปลูกเพื่อสนองความต้องการการใช้ในประเทศ พอทำ FTA ความสามารถในการแข่งขันของ สินค้าเหล่านี้ก็ยิ่งลดลง สินค้าเหล่านี้ต้องอาศัยภาครัฐเข้ามาปรับพื้นที่ เห็นว่า Model ที่ดีที่น่าจะนำมา ปรับใช้ก็คือ โครงการคอยคำ ที่เป็นโครงการปลูกพืชอื่นทดแทนการปลูกฝิ่น

ด้านสินค้าอุตสาหกรรม: ไทยมี FDI ต่อเนื่อง แต่สิ่งที่สำคัญสุดคือ จะมีการกำหนดการ พัฒนาเทคโนโลยีต่อไทยได้อย่างไร ในเมื่อมีการลงทุนจากต่างชาติแล้วก็ควรมีการถ่ายทอด เทคโนโลยีด้วย ขณะเดียวกันประเทศไทยต้องมีความสามารถในการรับ (Absorbing) เทคโนโลยีนั้น เข้ามาใช้ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ไทย Absorb ไม่ได้ อาจเป็นเพราะแรงงานไทยไม่ได้อยู่ในภาคการผลิต นั้นนานพอที่จะ Absorb ทำให้ไม่มีบุคลากรที่มีความสามารถด้านเทคโนโลยีอย่างเข้มข้น ดังนั้น ต้องมีการสนับสนุนด้านภาษาหรือด้านการเงิน เพื่อกระตุ้นให้พนักงานอยู่ในภาคการผลิตนั้น ๆ ได้

นานพอควรที่จะ Absorb ได้ เราต้องมาสนับสนุนดูแลด้านการศึกษาโดยเฉพาะด้านภาษา ด้านช่าง
ควรจะต้องมีการดูว่าช่างเทคนิคที่ถูกผลิตออกมาจากสถานศึกษามีคุณภาพดีพอหรือไม่

ไทยมีการใช้สินค้าที่ใช้วัตถุดิบในประเทศมาก ต้องมีการพัฒนาตราสินค้า เพราะ Brand
เป็นตัวสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค แต่เรื่องของ Brand เป็นเรื่องของการสั่งสมประสบการณ์ของผู้
บริโภคด้วย เป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าที่ผู้บริโภคจะวางใจ

ด้านอุตสาหกรรมที่ต้องใช้องค์ความรู้ ประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาทางด้านนี้อย่างเต็มที่
ส่วนใหญ่อุตสาหกรรมของเราเป็นแบบรับจ้างผลิต เรายังขาดความเชี่ยวชาญแบบครบวงจร เมื่อ
เทียบกับประเทศแถบตะวันตก พบว่าประเทศเหล่านั้นนอกจากผลิตได้แล้วยังมีหน่วยงานที่มี
ผู้เชี่ยวชาญที่ให้คำแนะนำเมื่อกิจการเกิดปัญหาได้ด้วย

ด้านบริการ: ไทยต้องมุ่งผลิตสินค้าที่มี Value Added เป็นสินค้าที่สร้างสรรค์ และเป็นสินค้า
ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่นเดียวกันกับการพัฒนาสินค้าที่ต้องพัฒนาทั้งด้านคุณภาพ มาตรฐาน
และมนุษยธรรม เพื่อจำได้ไม่ซ้ำกับ NTBs

การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าที่ได้รับการสนับสนุนจาก BOI เป็นเรื่องที่ดี โดยเฉพาะการ
ลดการใช้พลังงาน อุตสาหกรรมมีการใช้พลังงานมาก ถ้าลดต้นทุนตรงนี้ได้จะเป็นการเพิ่มมูลค่าเพิ่ม
ได้มาก ส่วนเรื่อง Modernization Thailand ต้องพูดถึงตัวประเทศไทยเองเป็นหลัก ด้าน FDI ไม่ต้อง
ไปเป็นห่วงเพราะเป็นสิ่งที่เข้ามาตามกระแสเงิน ถ้าต่างชาติเห็นว่าเข้ามาแล้วมีเงินก็จะเข้ามาเอง

ด้าน Nation เราต้องมีการ reinvestment ในกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ซึ่ง input ที่เหมาะสม
เกิดการผลิตสินค้าที่ถูกและดี และเกิดการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้เกิดบุคลากรที่มีความสามารถในการ
ต่อยอด

ในอนาคตเอกชนต้องเป็น Driver ให้ได้ โดยต้องมีการสร้างโอกาสให้ เพราะโดยธรรมชาติ
การทำธุรกิจคือ การทำกำไร หากผู้ประกอบการเห็นช่องทางมีกำไรก็จะเข้าไปดำเนินการด้านนั้นเอง
สิ่งสำคัญคือภาครัฐต้องมีการอำนวยความสะดวกให้ และต้องคอยสนับสนุนให้เอกชนไปได้เท่า
ๆ กัน สามารถอยู่ในตลาดและทำการแข่งขันกันได้ ช่วยสนับสนุนให้เอกชนมีความมั่นคงด้าน
การเงิน ถ้าเอกชนเห็นว่าตัวเองควบคุมความเสี่ยงได้ เอกชนก็จะดำเนินกิจการและขับเคลื่อนได้เอง

ดร.กมลินทร์ พินิจภูวดล สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การค้าการ
ลงทุนของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

Key Words ในการศึกษา นโยบายและยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน ได้แก่ (1) โลกาภิวัตน์ ที่
มีความสัมพันธ์ทั้งในเชิงภายในประเทศ เช่น กฎระเบียบการค้าการลงทุนภายใน และภายนอก
ประเทศ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศผ่านกรอบการเจรจาการค้าระดับต่างๆ และ ประเด็น
พฤติกรรมของบริษัทข้ามชาติ (2) การพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องพัฒนาการค้าการลงทุนให้เกื้อหนุน
การเจริญเติบโตของประเทศอย่างยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน ควรต้องครอบคลุมประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน ต้องมีความชัดเจน

2. ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีบทบาทต่อการค้าการลงทุน ทั้งในระดับพหุภาคี ทวิภาคี และภูมิภาค (เช่น อาเซียน ที่ภาครัฐมีนโยบาย “ASEAN 1st Priority” เพื่อรวมกลุ่มประเทศในอาเซียนเข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มอำนาจในการเจรจาต่อรองการค้าการลงทุนกับประเทศ/กลุ่มประเทศอื่น) ตรงนี้ผู้กำหนดนโยบายจำเป็นต้องศึกษา/ทราบความแตกต่างทางโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก เช่น สิงคโปร์มีความโดดเด่นด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี อินโดนีเซียและมาเลเซียมีความโดดเด่นเรื่องการผลิตอุตสาหกรรม ขณะที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า เวียดนาม กัมพูชา และ ลาว มีศักยภาพในการเป็นแหล่งวัตถุดิบและปัจจัยการผลิต

3. ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน ต้องครอบคลุมทุกภาคการผลิตทั้งภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ

- **สินค้าเกษตร:** ต้องมียุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำในช่วงที่ผลผลิตล้นตลาด
- **สินค้าอุตสาหกรรม:** เนื่องจากข้อตกลง TRIMs ปัจจุบันไทยไม่สามารถตั้งเงื่อนไขให้บริษัทต่างชาติต้องซื้อวัตถุดิบในท้องถิ่นได้อีกต่อไป จึงต้องมียุทธศาสตร์ที่รองรับผลกระทบจากมาตรการนี้
- **บริการ:** เป็นภาคการผลิตที่เกี่ยวข้องหลายสาขา เช่น สาขาโทรคมนาคม ขนส่ง บริการทางบัญชี เทคโนโลยีสารสนเทศ การศึกษา การพยาบาล ภัตตาคาร สถานเสริมความงาม เช่น สปา ซึ่งแต่ละสาขาต่างก็มีความสามารถในการแข่งขันที่แตกต่างกัน ดังนั้น ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนจึงควรแตกต่างกันตามรายสาขา

4. ยุทธศาสตร์การลงทุน ต้องคำนึงว่าการลงทุนไม่ได้มีเพียงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) เพียงอย่างเดียว การลงทุนยังรวมถึงการลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) ซึ่งยุทธศาสตร์การลงทุนควรครอบคลุมการลงทุนประเภทนี้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้หากปริมาณการลงทุนจากต่างประเทศลดลง ไม่สามารถชี้ชัดได้ว่านโยบายการส่งเสริมการลงทุนของ BOI ล้มเหลว เนื่องจากการลงทุนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการทั้งทาง สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง อย่างไรก็ตาม ในระยะยาวพระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุนต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื่องจากระเบียบ/ข้อบังคับบางประการ ยังล้าหลังเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆที่เป็นคู่แข่งในการดึงดูดเม็ดเงินลงทุน

5. ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุนต้องครอบคลุมทุก “เวที” เช่น เวทีในประเทศ (มาตรการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการไทยโดยเฉพาะ SMEs & OTOP vendors) เวที In-Out (เห็นด้วยกับสามยุทธศาสตร์ที่นำเสนอใน “บทสรุปผู้บริหาร” แต่ควรเพิ่มมาตรการประกันความเสี่ยงภัยทางการเมือง/การเงิน ให้กับนักลงทุนที่สนใจจะไปลงทุนในต่างประเทศ (เช่น OPIC ของสหรัฐฯ) ซึ่ง EXIM bank อาจรับหน้าที่นี้ไปดูแล) และ เวที Out-In (ควรให้แรงจูงใจทางภาษีแก่นักลงทุนตาม cluster มากกว่าตามเขตการลงทุน)

6. ยุทธศาสตร์การค้าการลงทุน ต้องดำเนินการโดยบูรณาการองค์ทั้งภาครัฐ/เอกชน/ประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ และ ให้มีความสำคัญกับสถาบันวิจัยต่างๆ เช่น สกว. นอกจากนี้ยังควรมองการค้าการลงทุนในมิติใหม่ๆ เช่น มิติทางสิ่งแวดล้อม หรือมิติทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability)

สุดท้ายเห็นว่า ในช่วงห้าปีภายใต้รัฐบาลชุดปัจจุบัน มีนโยบายที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น การจัดตั้ง Regional Hubs ของกระทรวงพาณิชย์ มีสิ่งใดยังขาดไปคือ ขาดกลไกการบูรณาการทั้งในเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ในการเจรจา FTA มีการทับซ้อนในเชิงปฏิบัติระหว่างกระทรวงพาณิชย์และกระทรวงการต่างประเทศ มีประเด็นการขาดการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำ FTA ให้กับภาคเอกชนและภาคประชาชน

คุณสุวิทย์ รัตนจินดา สมาคมผู้รับจัดการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ เห็นว่า นอกจากนโยบายการค้าการลงทุนภาพรวมที่ ดร.พิชัญ ได้บรรยายไปในช่วงแรกแล้วนั้น ท่านได้กล่าวปิดท้ายด้วยว่า “การพัฒนา ระบบ Logistics ในประเทศไทยนั้นถือได้ว่าเป็น fight บังคับอย่างชัดเจน”

ปัญหา: ปัญหาหลักๆ ที่เห็นได้ชัดเจนในระบบ Logistics ของประเทศไทยคือ ต้นทุน ที่สูงกว่าโดยได้เปรียบเทียบกับสหรัฐฯ ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ซึ่งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ซึ่งทั้งสามประเทศเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วมี Logistic Cost ต่อ GDP ในปี 2002 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 8 ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ที่ร้อยละ 19 ขณะที่เมื่อเปรียบเทียบในแต่ละส่วนของต้นทุนแล้วพบว่า ไทยเป็นประเทศเดียวในกลุ่มตัวอย่างที่นำมาเปรียบเทียบที่มี Inventory Cost สูงกว่า Transportation Cost ประมาณหนึ่งเท่าตัว

ระบบ Transportation ไทย: เกือบร้อยละ 90 ของการขนส่งในประเทศไทยผ่านถนน ซึ่งมีต้นทุนในด้านพลังงานสูงมาก ซึ่งการที่จะลดต้นทุนด้านนี้ได้ต้องส่งเสริมการใช้ Multimodal Transport เป็นตัวนำ รวมถึงการใช้ระบบการขนส่งทางน้ำและทางรถไฟให้มากขึ้น ตามแผนพัฒนาระบบรางในอนาคต ซึ่งเป็นแผนเดียวกันกับที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ศึกษา ร่วมกับกรมการขนส่งทางบกไว้แล้ว

นอกเหนือจากนี้ ได้ชี้ถึงข้อมูลเชิงลึกแสดงความแตกต่างด้านต้นทุนการขนส่งในประเทศไทย โดยการใช้ท่าเรือแหลมฉบังเป็นจุดหมายปลายทางหลักของสินค้า และใช้ จ.พิจิตร จ.สุรินทร์ และ จ.สุราษฎร์ธานี เป็นต้นทางหลัก โดยเหตุผลที่เลือกสามจังหวัดนี้เนื่องมาจากความมีศักยภาพของสามจังหวัดนี้ที่จะเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้าในแต่ละภูมิภาคหลักของประเทศไทย โดยที่ได้เปรียบเทียบต้นทุนของการขนส่งทางถนนและทางรถไฟ ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วการขนส่งทางรถไฟสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้ถึงเกือบร้อยละ 40 ซึ่งได้พยายามผลักดันในจุดนี้มาตลอด

ในด้านของ **Inventory Cost** สิ่งกีดขวางการสร้าง Public Warehouse ไว้รองรับการค้าขายและการขนส่งเป็นจำนวนมากซึ่งเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยลดต้นทุนด้าน Logistics ให้กับผู้ประกอบการ เนื่องจากองค์การคลังสินค้าภายใต้กระทรวงพาณิชย์ยังมีได้มีนโยบายเชิงรุกที่เพียงพอ และคลังสินค้าที่มีอยู่ปัจจุบันก็ไม่ได้มีเพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งอาจรวมไปถึงมาตรฐานของการจัดการด้วย เพราะฉะนั้น Structure ในประเทศไทยจะออกมาในลักษณะที่ภาคเอกชนต้องลงทุนเอง ซึ่งก่อให้เกิด Capital Expenditure ที่สูงมาก โดยเฉพาะถ้าเทียบกับธุรกิจพื้นฐาน เช่น โรงสีข้าว ดังนั้น รัฐบาลควรที่จะลงทุนสร้าง Public Warehouse ที่ได้มาตรฐานและทันสมัยให้มากขึ้นเพื่อเป็นการช่วยภาคเอกชนในการลดต้นทุนในส่วนของการขนส่ง

อีกนัยสำคัญหนึ่งของการขนส่งคือ ตัวอย่างของ Professional Freighter ของบริษัท Axis ซึ่งมีระบบที่สามารถจะติดตามได้ตลอดระยะเวลาการขนส่งว่าสินค้าไปถึงไหนแล้ว เช่น อยู่ใน Warehouse หรืออยู่ระหว่างการขนส่ง

การทำ **Secured Free Zone Project – Thai Customs** ซึ่งเป็นอาณาเขตที่กรมศุลกากรให้ประโยชน์แก่นักลงทุนต่างชาติ โดยถือว่าไม่อยู่ในอาณาเขตการเก็บภาษีของศุลกากรไทย โดยมีกฎระเบียบ เช่น งดเว้นภาษีทุกชนิดในการนำเข้าเครื่องจักรเข้ามาใน Free Zone ถ้าเห็นแล้วว่าเป็นการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับคือ การจ้างงาน การบริการ การใช้วัตถุดิบของประเทศไทย และการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยมีข้อเสนอเพิ่มเติมที่เป็นนัยสำคัญคือการ Set time frame ให้กับบริษัทที่จะเข้ามาใช้ประโยชน์ในด้านภาษีในประเทศไทย

สุดท้าย นโยบายระยะยาวของรัฐบาลควรที่จะสนับสนุนและพัฒนาการศึกษาในด้าน Logistic ให้มากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการไทยยังขาด know-how และเงินทุน โดยได้ยกตัวอย่างว่าในต่างประเทศ มีบริษัทจัดการการขนส่งถึง 400-500 บริษัท ฉะนั้น ประเทศไทยก็ควรส่งเสริมในจุดนี้เพื่อส่งเสริมการแข่งขัน ซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพและบริการ เพื่อเป็นการลดต้นทุนด้าน Logistics ให้กับประเทศไทยในระยะยาว

คุณพจน์ อรรถโรจน์ภิญโญ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้กล่าวถึงนโยบายการค้าการลงทุนภายใต้กรอบของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งสรุปได้เป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) สถานการณ์การพัฒนาประเทศ ว่ามีปัญหาอุปสรรคอย่างไรเพื่อ

นำไปสู่ 2) กรอบแนวคิดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 จากนั้นจึงนำไปประยุกต์เพื่อกำหนด 3) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน ซึ่งอันที่จริงแล้ว มี 5 ยุทธศาสตร์ แต่จะเน้นเฉพาะในส่วนของ 4) นโยบายการค้าการลงทุนของไทย

สถานการณ์การพัฒนาประเทศ: โดยสรุปมี 5 ประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการปรับตัวของไทย คือ 1) ความเชื่อมโยงของเศรษฐกิจโลก หรือการก้าวขึ้นเป็นผู้นำโลกของเอเชีย 2) ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี อันนำไปสู่สังคมนวัตกรรม 3) ความเปลี่ยนแปลงเชิงสังคม เช่น สัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นและปัญหาการออม 4) ปัจจัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่จำกัด จำเป็นต้องเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานและพัฒนาพลังงานทางเลือก และ 5) พฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป เสริมสร้างโอกาสเชิงธุรกิจใหม่ๆ

กรอบแนวคิดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10: เนื่องจากเห็นได้ว่าไทยขาดความสมดุลระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สศช. จึงยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ปรัชญาดังกล่าวไม่ใช่เรื่องใหม่ เนื่องจาก สศช. ได้ยึดแนวทางปฏิบัตินี้มาตั้งแต่ยุคแผนฯ ฉบับที่ 8 แต่ยังไม่บรรลุเป้าประสงค์ จึงต้องดำเนินต่อไปในแผนฯ ฉบับที่ 10 ซึ่งแบ่งปรัชญาได้เป็น 3 ส่วนเชื่อมต่อกัน คือ 1) พอประมาณ 2) มีเหตุผล และ 3) มีภูมิคุ้มกันตัวเอง ทั้งหมดนี้ถือว่า เศรษฐกิจไทยต้องสามารถยืนหยัดได้ด้วยตนเอง โดยใช้ทุนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมภายในประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยวางแนวทางตั้งแต่สถาบันเล็กสุด คือ บุคคลและครอบครัว เรื่อยไปจนถึงระดับชุมชน และประเทศในที่สุด

ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน: สศช. ได้จัดทำยุทธศาสตร์ใน 5 ส่วน ได้แก่ 1) การพัฒนาคุณภาพคนสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา 2) การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เป็นรากฐานความมั่นคงของประเทศ 3) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน 4) การพัฒนาความหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ทางชีวภาพ และ 5) การเสริมสร้างธรรมาภิบาล โดยได้กำหนดแนวทางการพัฒนาภายใต้แต่ละยุทธศาสตร์รวมทั้งสิ้น 11 แนวทาง โดยทั้งหมดมีเป้าหมายเพื่อสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม แต่เนื่องจากยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นยุทธศาสตร์เดียวที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการค้าการลงทุน จึงขอขยายความเฉพาะในส่วนนี้เท่านั้น

แนวทางการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนของสศช. ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ 1) การบริหารจัดการเศรษฐกิจมหภาคให้มีเสถียรภาพ ส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม และการกระจายรายได้ไปพร้อมๆ กัน แต่จะต้องเจาะลึกถึงรายสาขาเพื่อดำเนินนโยบาย 2) การปรับโครงสร้างการผลิตทั้งในส่วนอุตสาหกรรม เกษตร และบริการ โดยเน้นพื้นฐานองค์ความรู้และเอกลักษณ์ความเป็นไทยเช่น ในภาคเกษตรกรรม ควรเพิ่มมูลค่าของสินค้าด้วยการจัดทำมาตรฐานการวิจัยและพัฒนา และการรักษาเสถียรภาพของรายได้ของเกษตรกรด้วยการควบคุมปริมาณการผลิต เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทั้งหมดนี้พึ่งพาปัจจัยแวดล้อม สศช. จึงมุ่งเน้น 3) การพัฒนาปัจจัยสนับสนุน เช่น ส่งเสริมการค้าการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้าน ยกกระดับองค์ความรู้ด้วย

วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะระบบโลจิสติกส์ให้เข้มแข็ง ทั้งนี้ เนื่องจาก สศข. ได้ทำการสำรวจบรรยากาศการลงทุนภายในประเทศและพบว่า ปีจ้จยสนับสนุนดังกล่าวของไทยมีผลสำคัญต่อการตัดสินใจของนักลงทุน แต่ไทยยังมีจุดอ่อนอยู่มาก สอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

ในส่วน 2) **การปรับโครงสร้างการผลิต** ทาง สศข. ได้จัดแบ่งสินค้าตามขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่นในภาคเกษตรมีสินค้า 3 ประเภท ได้แก่ 1) **สินค้าหลักที่มีอนาคต** เช่น ข้าว กุ้ง ไข่ไก่ มันสำปะหลัง ยางพารา ตรงกับ Core Competencies ในรายงานของสวค. 2) **สินค้าที่มีโอกาสในการแปรรูป** เช่น ไม้ยางพารา โคนเนื้อ สมุนไพร ผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ และกลุ่มพลังงานทดแทน (อ้อย และปาล์มน้ำมัน) สามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสได้ และ 3) **สินค้าที่จำเป็นต้องปรับโครงสร้างการผลิต** ซึ่งคือสินค้าเกษตร 23 รายการที่ได้รับการปกป้องภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก ทั้งหอมแดง กระเทียม ถั่วเหลือง และกาแฟ หนึ่งในแต่ละกลุ่มสินค้า สศข. มีนโยบายรองรับที่แตกต่างกันไป โดยในกลุ่มสุดท้าย จะใช้นโยบายเชิงรับเป็นหลักว่าจะควบคุมปริมาณและช่วยเหลือเกษตรกรอย่างไร ทั้งหมดนี้ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตอาหารของโลก พร้อมกับสร้างความมั่นคงด้านอาหารแก่ประชาชนไทย นำไปสู่ความยั่งยืนในระยะยาว

สำหรับแนวทางการ**ปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม** สศข. เน้นการพัฒนาผู้ประกอบการเพื่อนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจที่มีนวัตกรรมสูง (Innovative Enterprises) ยกย่องตำแหน่งของผู้ผลิตไทยจากที่เป็น OEM (Original Equipment Manufacturing) ให้เป็น ODM (Original Design Manufacturing) และ OBM (Own Brand Manufacturing) จากที่เน้นทำตามแบบคนอื่นมาเป็นผู้นำด้านนวัตกรรม และจากการผลิตสินค้าราคาต่ำมาเป็นการผลิตสินค้าที่มีความแตกต่าง (Differentiation) สูง ทั้งนี้ สศข. ได้แบ่งสินค้าอุตสาหกรรมเป็น 4 ประเภท คือ 1) **อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ** เช่น กลุ่มยานยนต์และปิโตรเคมี 2) **อุตสาหกรรมที่ต้องพัฒนา** ได้แก่ เหล็ก เครื่องใช้ไฟฟ้า เวชภัณฑ์ 3) **อุตสาหกรรมที่ต้องปรับตัว** อาทิ เครื่องจักรกลและสิ่งพิมพ์ และ 4) **อุตสาหกรรมสร้างอนาคต** (New Wave Industries) เช่น พลังงานชีวภาพและนาโนเทคโนโลยี ทั้งนี้ แนวทางการจัดกลุ่มนี้สอดคล้องกับ BOI โดยแต่ละกลุ่มมีนโยบายรองรับที่ต่างกัน แต่ในภาพรวม สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยี

ใน**ส่วนของภาคบริการ** สศข. ต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการของไทยให้มีความพิเศษ (Specialization) และแตกต่างมากขึ้น พร้อมกับสร้างบริการแปลกใหม่โดยใช้ความเป็นไทยเป็นพื้นฐาน ในขณะเดียวกัน ก็ควรตอบสนองความต้องการในระดับภูมิภาคและโลกมากขึ้น อนึ่ง มีการจัดบริการออกเป็น 4 กลุ่มหลักคล้ายกับสินค้าอุตสาหกรรม โดยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการค้าปลีกอยู่ในกลุ่ม 1) **อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ** ส่วนการศึกษา การขนส่ง และการสื่อสารอยู่ในกลุ่ม 2) **อุตสาหกรรมที่ต้องพัฒนาให้เป็นเลิศ** (Niche Market) ในทางตรงกันข้าม อุตสาหกรรมซอฟต์แวร์

และบริการธุรกิจต่างๆยังไม่มีความโดดเด่นนักแต่นับว่ามีแนวโน้มมาแรง จึงจัดอยู่ในกลุ่ม 4) *อุตสาหกรรมสร้างอนาคต*

นโยบายการคลังการลงทุน: ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น สศช. ถือว่านโยบายการคลังการลงทุนเป็นหนึ่งในปัจจัยสนับสนุน โดยสรุป สศช. ได้แบ่งแนวทางออกเป็น 4 ส่วนย่อย ได้แก่ 1) *การสร้างกลไกรองรับผลกระทบและผลักดันการใช้ประโยชน์จากความตกลงการค้าเสรี* ทั้งในส่วนของการค้า การลงทุน และบริการ 2) *การขยายตลาดส่งออกด้วยการเปิดเสรีทางการค้ากับประเทศที่มีช่องทางสำหรับไทยในทวีปอเมริกาใต้ แอฟริกา และตะวันออกกลาง* 3) *การปรับกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกในการค้าการลงทุนข้ามพรมแดน* และ 4) *การพัฒนามาตรฐานภายในประเทศ* เช่น แรงงาน สิ่งแวดล้อม และธรรมาภิบาล

นอกจากนี้ แผนฯ ฉบับที่ 10 ได้ระบุนโยบายการลงทุนเพิ่มเติมใน 2 ส่วน คือ 1) *ส่วนภายในประเทศ* ที่เน้นพัฒนาผู้ประกอบการเดิม สร้างผู้ประกอบการรายใหม่ในภูมิภาคและท้องถิ่น ด้วยการสนับสนุนปัจจัยดึงดูด FDI เช่น การพัฒนาฝีมือแรงงาน ซึ่ง สศช. ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับอุปสงค์-อุปทานของแรงงานแต่ละสาขาแล้ว นอกเหนือจากนั้น ใน 2) *ส่วนต่างประเทศ* จะต้องส่งเสริมให้นักลงทุนไทยไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในสาขาที่ไทยขาดแคลนวัตถุดิบ เช่น จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการลงทุนในต่างแดน แต่การปฏิบัติในส่วนนี้ยังไม่เป็นรูปธรรมนัก

ความเห็นต่อรายงานการศึกษาของสวค.: ในภาพรวมงานศึกษาทำได้ละเอียดและครอบคลุมเนื้อหา เช่น ปัจจัยพลังงานและการพัฒนาคลัสเตอร์ ตรงกับแผนฯ ฉบับที่ 10 แต่จะเป็นไปได้หรือไม่ที่ สวค. จะจัดกลุ่มสินค้า/บริการใน Core Competencies ให้สอดคล้องกับการจัดแบ่งของ สศช. เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐนำไปปฏิบัติได้สะดวก นอกจากนี้ แนะนำในส่วนของภาคเกษตรและบริการว่า สวค. ควรศึกษาเกี่ยวกับอุตสาหกรรมที่ทางสศช. ประเมินแล้วว่าไทยมีศักยภาพสูง ได้แก่ อุตสาหกรรมผักผลไม้อินทรีย์ (Organic) การถ่ายทำภาพยนตร์ และการศึกษานานาชาติ ซึ่งถือเป็นคลื่นลูกใหม่สำหรับไทย

คุณหิรัญญา สุจินัย สำนักงานส่งเสริมการลงทุน ได้นำเสนอเนื้อหาใน 3 หัวข้อหลัก ได้แก่ *แนวคิดสำคัญและสิ่งท้าทายในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมการลงทุนในอนาคต ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุน 2548-2551 และปัจจัยที่ต่างชาติตัดสินใจลงทุนในไทย ดังนี้*

แนวคิดสำคัญและสิ่งท้าทายในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมการลงทุนในอนาคต: ได้เน้นถึง (1) *ขั้นตอนการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศตามแนวคิดของ ไมเคิล อี พอร์เตอร์* ที่เริ่มจาก Factor Driven พัฒนาสู่ Investment Driven และสุดท้ายเป็น Innovation Driven (2) *แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกที่สำคัญเช่น การเปลี่ยนแปลงจากภาคผลิตสู่ภาคบริการ การเปลี่ยนจากเน้นประสิทธิภาพไปสู่นวัตกรรม และการเปลี่ยนจุดเน้นจากการบริหารสู่การพัฒนาความเป็นผู้นำ เป็นต้น* (3) *รูปแบบแบบจำลองการเพิ่มมูลค่าของผลผลิตได้แก่ แบบจำลอง Stan Shih's*

Smiling Curve ของ Acer, 1992 แบบจำลองรูปแบบการเคลื่อนตำแหน่งใน Global Value Chain ของ UNIDO และแบบจำลอง Samsung's Business Portfolio

ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการลงทุน 2548-2551: บทบาทของ BOI ตามยุทธศาสตร์ของการบริหารราชการแผ่นดินที่เน้นการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่สมดุลและแข่งขันได้ โดย BOI ได้เน้นส่งเสริมในส่วนของการปรับโครงสร้างภาคเกษตร การเสริมสร้างด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม การปรับโครงสร้างภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวและบริการและการค้า และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ (1) การกำหนดอุตสาหกรรมในอนาคต (2) การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมายทั้งภาคเกษตรที่เน้นมูลค่าเพิ่มสูง ภาคอุตสาหกรรมเน้นยานยนต์ แฟชั่น อิเล็กทรอนิกส์ ไอที และบริการเน้นด้าน IPO, BPO (Business Process Outsourcing), และ ROH (Regional Operation Headquarter) (3) การลงทุนของไทยในต่างประเทศ แต่ BOI ไม่ได้มีบทบาทในการให้ incentive (4) การเพิ่มศักยภาพและแก้ไขปัญหาอุตสาหกรรมไทยเช่น ทำวิจัย ปรับเปลี่ยนเทคโนโลยี เครื่องจักร ระบบไอที เป็นต้น (5) การพัฒนาอุตสาหกรรมพื้นฐานเช่น ปิโตรเคมี เหล็ก พลังงานทดแทน NGV Logistics และขนส่งมวลชน ซึ่งนำมาสู่ยุทธศาสตร์การสร้าง Value Creation ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ที่ต้องดูแลทั้งกระบวนการ ตัวอย่างที่ยกมาเช่น ยางพารา ยานยนต์และชิ้นส่วน ผลิตภัณฑ์ Hard Disk Drive ผลิตภัณฑ์เครื่องปรับอากาศ และอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

ปัจจัยที่ต่างชาติตัดสินใจลงทุนในไทย: BOI ได้สำรวจปัจจัยที่ต่างชาติตัดสินใจลงทุนในไทยเมื่อเดือนธันวาคม 2548 ที่ผ่านมา พบว่า ในด้านโครงสร้างมี 5 ปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ เรื่องโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่องสภาพคล่อง/การเข้าถึงแหล่งทุน เรื่องคุณภาพและความน่าเชื่อถือของซัพพลายเออร์ในประเทศ โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ และเรื่องการหาวัตถุดิบได้ง่าย ส่วนด้านนโยบายเน้นถึงนโยบายการส่งเสริมการดึงดูดการลงทุน กฎหมายแรงงาน นโยบายอัตราแลกเปลี่ยน ภาคการเงิน และนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล นอกจากนี้ มีปัจจัยด้านภาวะการแข่งขันของโลก กำลังซื้อในประเทศ และอัตราค่าแรงเปรียบเทียบกับระหว่างประเทศ มาประกอบการพิจารณาการตัดสินใจลงทุนด้วย

ประธานกล่าวปิดการสัมมนา¹ ประธานสรุปผลการสัมมนาฯ ว่างานสัมมนาที่จัดขึ้นนี้ก่อให้เกิดแนวคิดสำคัญที่สำคัญ 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับ**กระแสโลกาภิวัตน์**มีความชัดเจนยิ่ง ว่าแนวทางเป็นแบบไม่ต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ แต่ขณะเดียวกันต้องสร้างความเป็น Nation State

¹ สำหรับคำถาม-คำตอบ ที่ผู้เข้าร่วมงานสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นได้แยกสรุปไว้ต่างหากในรายงานอีกส่วนหนึ่ง

2. การสนับสนุนให้มีการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศ โดยเฉพาะในภาคสินค้าอุตสาหกรรม ขณะที่ในภาคสินค้าเกษตรและภาคบริการ ยังไม่ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน
3. การสนับสนุนการค้าและการลงทุนในสินค้าที่มีความเป็น *Thainess* ให้ไปทั่วโลก การส่งเสริมความสามารถของผู้ประกอบการขนาดย่อม เล็ก และกลาง ให้มากขึ้น
4. การสนับสนุน *Logistics Providers* รวมทั้งแนวทางที่ส่งเสริมให้ต่างประเทศลงทุนในภาคบริการไทยมากขึ้นภายใต้มาตรการควบคุมที่รัดกุมและรอบคอบ
5. การส่งเสริมสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดใหญ่และขนาดกลางของไทย ให้ไปลงทุนในต่างประเทศ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน
6. การสนับสนุนด้านการค้าและการลงทุนเพื่อสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน
7. การมีองค์กร และการจัดโครงสร้างองค์กรขึ้นมารองรับการบริหารนโยบายการค้าและการลงทุนตามที่ได้กล่าวถึง